

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 113/04-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. októbra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť O. Č., bytom T.; M. I., bytom T.; M. S., rod. K., bytom T.; A. Z., rod. K., bytom P.; O. P., rod. K., bytom T.; M. M., rod. L., bytom T.; J. D., bytom T.; M. D., T., a L. D., bytom T., zastúpených advokátkou JUDr. H. B., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/01 porušil základné právo O. Č., M. I., M. S., A. Z., O. P., M. M., J. D., M. D. a L. D., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. O. Č. a M. I. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie každej v sume po 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), M. S., A. Z., O. P. a M. M. každej v sume po 4 000 Sk (slovom štyritisíc slovenských korún), J. D., M. D. a L. D. každému v sume po 1 000 Sk (slovom tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. O. Č., M. I., M. S., A. Z., O. P., M. M., J. D., M. D. a L. D. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 35 136 Sk (slovom tridsaťpäťtisícstotridsaťšesť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť na účet ich advokátky JUDr. H. B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 24. júna 2004 č. k. I. ÚS 113/04-18 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť O. Č., bytom T.; M. I., bytom T.; M. S., rod. K., bytom T.; A. Z., rod. K., bytom P.; O. P., rod. K., bytom T.; M. M., rod. L., bytom T., a J. D., bytom T.; M. D., T.; L. D., bytom T. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. H. B., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/01.

2. Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia (resp. ich právni predchodcovia) 4. mája 2001 podali na okresnom súde návrh proti odporcom J. M. a J. M. z T. vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Podľa tvrdenia sťažovateľov okresný súd vo

veci riadne nekoná, najmä však od „4. 5. 2001 do 19. 3. 2003... a od 28. 4. 2003 do dnešného dňa ...“, a to i napriek tomu, že ho sťažovatelia viackrát (29. októbra 2001, 20. mája 2002, 21. apríla 2004) vyzvali vo veci ďalej konať a rozhodnúť. Ani sťažnosť na prietahy v konaní podaná predsedníčke okresného súdu 2. septembra 2003 nevedla k efektívnej náprave. Podľa názoru sťažovateľov „... nečinnosťou okresného súdu bolo porušené naše základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR“.

3. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, uložil okresnému súdu, aby „vo veci konal bez zbytočných prietahov“, priznal im finančné zadost'účinenie v celkovej výške 59 000 Sk, a to O. Č. a M. I. každej v sume po 20 000 Sk; M. S., A. Z., O. P. a M. M. každej v sume po 4 000 Sk; J. D., M. D. a L. D. každému v sume po 1 000 Sk, a náhradu trov konania.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, vyjadrením č. Spr 1009/2004 z 19. júla 2004 a sťažovatelia prostredníctvom stanoviska svojej právnej zástupkyne k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 16. augusta 2004.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 371/01.

Dňa 4. mája 2001 podali sťažovatelia okresnému súdu návrh na určenie vlastníckeho práva proti vyššie označeným odporcom.

Dňa 29. októbra 2001 urgovala právna zástupkyňa sťažovateľov konanie vo veci.

Sťažovatelia 4. marca 2002 uhradili súdny poplatok za návrh.

Právna zástupkyňa sťažovateľov 20. mája 2002 opätovne urgovala konanie vo veci a 21. októbra 2002 oznámila, že pôvodná navrhovateľka č. 6 (A. D.) zomrela, a súčasne oznámila okresnému súdu mená jej troch dedičov s návrhom na ich pripustenie do konania. V uvedenom zmysle upravila aj petit návrhu.

Okresný súd 22. februára 2003 vytýčil termín pojednávania na 19. marec 2003. Súčasne zaslal odporcom návrh na vyjadrenie.

Právna zástupkyňa odporcov žiadala 18. marca 2003 odročiť pojednávanie z dôvodu potreby naštudovať súdny spis (len 17. marca 2003 prevzala zastupovanie).

Pojednávanie konané 19. marca 2003 bolo na žiadosť odporcov odročené na 28. apríl 2003.

Právna zástupkyňa odporcu doručila okresnému súdu 21. marca 2003 vyjadrenie odporcov k návrhu.

Na pojednávaní konanom 28. apríla 2003 boli pripustení traja dedičia po zomrelej navrhovateľke č. 6 (A. D.) do konania a vypočutí na pojednávaní prítomní navrhovatelia a odporcovia k predmetu sporu. Účastníci boli vyzvaní, aby v lehote 10 dní predložili návrhy na doplnenie dokazovania. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Okresný súd 30. mája 2003 vyzval právne zástupkyne účastníkov na predloženie návrhov na dokazovanie v lehote 5 dní (odporcovia 12. júna 2003 oznámili, že nemajú ďalšie návrhy).

Právna zástupkyňa sťažovateľov 17. júna 2003 upravila petit návrhu („*súd určuje, že žalovaní... nie sú držiteľmi ani vlastníkmi nehnuteľnosti...*“) a opätovne urgovala konanie vo veci.

Podľa úradného záznamu z 8. novembra 2003 boli „*Opatrením predsedníčky okresného súdu*“ č. Spr. 1182/2003 veci z oddelenia 14 C pridelené inej zákonnej sudkyni.

V súdnom spise je záznam predsedníčky okresného súdu z 21. apríla 2004, ktorým upozorňovala, že vo veci bola podaná sťažnosť na prietahy v konaní, a žiadala predložiť spis na kontrolu o jeden mesiac.

Právna zástupkyňa sťažovateľov 21. apríla 2004 urgovala vytýčenie termínu pojednávania.

Dňa 22. júla 2004 bol súdny spis sp. zn. 14 C 371/01 predložený ústavnému súdu.

K sťažnosti bola priložená odpoveď predsedníčky okresného súdu č. Spr 2132/2003 zo 16. septembra 2003 na sťažnosť sťažovateľov na prietahy v konaní z 2. septembra 2003, podľa ktorej „... *Vzhľadom na zlú personálnu situáciu tunajšieho súdu nie je možné tohto času v uvedenej veci zabezpečiť plynulé a rýchle konanie ...*“.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

2. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyššie uvedenom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti podala chronologický prehľad úkonov súdu v doterajšom konaní a uviedla: „... Dňa 08. 10. 2003 bola vec pridelená JUDr. M. J. z dôvodu preloženia pôvodnej sudkyne na Krajský súd v Trenčíne. Odvtedy sa vo veci nekonalo.

Priet'ahy v predmetnej veci neboli zavinené účastníkmi konania, ale nečinnosťou súdu.

V súvislosti s priet'ahmi v predmetnom konaní si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že od územnosprávnej reorganizácie súdu v roku 1996 je tunajší súd personálne poddimenzovaný ... “

Právna zástupkyňa v stanovisku k predmetnému vyjadreniu oznámila: „... Ku skutočnostiam, ktoré sú uvedené vo vyjadrení predsedkyne Okresného súdu v Trenčíne JUDr. M. T. nemáme zásadné pripomienky ... “.

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti vedenom pod sp. zn. 14 C 371/01, v ktorom sťažovatelia vystupujú ako navrhovatelia, došlo k porušeniu ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na postup okresného súdu nie je právna a ani faktická zložitosť posudzovanej veci dôvodom doterajšej dĺžky konania.

3.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania sťažovateľov v preskúmvanej veci) ústavný súd s výnimkou oneskoreného zaplatenia súdneho poplatku (4. marca 2002) nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom. Sťažovatelia viackrát urgovali pokračovanie v konaní a nápravy sa domáhali aj podaním sťažnosti predsedníčke okresného súdu na prietahy v konaní.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol

- od 4. marca 2002 (zaplatenie súdneho poplatku) do 22. februára 2003 (vytýčenie termínu pojednávania), t. j. v trvaní vyše jedenástich mesiacov, a
- od 17. júna 2003 (úprava petitu návrhu sťažovateľmi) doteraz, t. j. v trvaní jedného roka a štyroch mesiacov

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda za takmer dva roky a štyri mesiace neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia počas súdneho konania nachádzajú. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto prieťahy, nemožno akceptovať. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôžu byť na ťarchu účastníka konania a nemajú povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie v celkovej sume 59 000 Sk (pozri bod 3 I. časti odôvodnenia) z dôvodu, že „... *naša právna neistota, v ktorej sa dlhodobo nachádzame nám spôsobila nielen materiálnu ale aj nemajetkovú ujmu. Naša ujma spočíva v tom, že my – žalobcovia sme všetko starí ľudia (svedčí o tom aj tá*

skutočnosť, že v priebehu konania už dvaja zo žalobcov – pôvodných vlastníkov zomreli) a nemôžeme si svoj majetok užiť a musíme sa bezmocne pozerat' na to, ako ho užívajú iní. (...)“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľov, ústavný súd uznal za dôvodné priznať im finančné zadosťúčinenie v požadovanej výške, ktorú podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za takú, ktorá v okolnostiach prípadu neprevyšuje sumu priznávanú ústavným súdom v obdobných prípadoch. Vzhľadom na viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) im priznal uvedenú sumu tak, ako to požadovali vo svojom návrhu.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou.

Sťažovatelia požadovali priznanie náhrady trov konania vyčíslených „*sumou 35 136 Sk*“.

Advokátka, ktorá zastupovala deväť sťažovateľov, vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) 11. júna 2004 a vyjadrenie zo 16. augusta 2004.

Vzhľadom na to, že požadovaná suma neprevyšuje sumu, ktorú priznáva ústavný súd v obdobných prípadoch pri výpočte odmeny podľa ustanovení § 13 ods. 8 v spojení s § 1 ods. 3 a § 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume 35 136 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2004